

حقوق تجارت ۳

(برات، سفته «فته طلب» و چک)

با آخرین اصلاحات
و
مجلسی اسناد تجاری در قانون تجارت
قانون صدور چک

روح اله مهمان نوازان
عضو هیأت علمی
دانشگاه آزاد اسلامی ورامین

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	: مهمان نوازان- روح الله، ۱۳۵۹
عنوان و نام پدیدآورنده	: حقوق تجارت (برات، سفته، فته طلب)، چک در قوانین ایران/ موافق روح الله مهمان نوازان.
مشخصات نشر: تهران	: مجلد، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۰۴۶-۱
موضوع	: قانون تجارت -- ایران
موضوع	: حقوق تجارت -- ایران
موضوع	: جرایم علیه اشخاص -- ایران
رده‌بندی کنگره	: ۷۱۳۹۰ ح ۹ م / KM۹۲۰
رده‌بندی دیویی	: ۳۴۶/۷۷۰۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۴۱۸۹۸۵

حقوق تجارت ۳ (برات، سفته «فته طلب» و چک)

تألیف: روح اله مهمان نوازان

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۰ تعداد: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۵۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ و منحصربه «مجد» است.

دفتر مرکزی:

تهران، میدان انقلاب، ابتدای خیابان اردیبهشت، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۳۳۸۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۰۴۶-۱
ISBN: 978-600-193-046-1

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تفریبات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۸

شعبه اردیبهشت: خیابان اردیبهشت (منیری جاوید)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷ تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

شعبه کریمخان: بلوار کریمخان، بعد از خرده‌مند شمالی، پلاک ۴۳، واحد ۱ شرقی - تلفن: ۸۸۸۳۴۳۳۷

شعبه یزد: خیابان فرخی یزدی، مجتمع تجاری شقایق، طبقه هم کف - تلفن: ۶۲۶۸۶۷۰ - ۰۳۵۱

www.majdlaw.com

E-mail: mailmajd@yahoo.com

سیستم اشتراک پذیری «مجد»:

ارسال پیامک حاوی نام و نام خانوادگی و شغل (در صورت تمایل) به شماره ۳۰۰۰۸۷۷۶۷۷
فصلنامه حقوقی مجد با ارائه مقالات اساتید میرز حقوق کشور بطور منظم منتشر می‌شود.

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه‌ای بر اسناد تجاری
۱۳	فصل اول: آشنایی با سند تجاری برات
۱۵	مبحث اول: کلیات اسناد تجاری
۱۷	گفتار اول: تعریف اسناد تجاری
۱۸	گفتار دوم: مزایای اسناد تجاری
۱۸	الف - مسئولیت تضامنی
۲۳	ب) صدور تأمین خواسته
۲۶	ج) اجرای موقت احکام
۲۹	د) وجود حق تعقیب کیفری در چک
۳۰	و) آیا اسناد تجاری وسیله پرداخت مناسبی هستند؟
۳۱	ه) طرق کسب اعتبار در اسناد تجاری
۳۱	۱) اسکنت (Escompte)
۳۳	۲) خرج کردن
۳۴	گفتار سوم: بررسی کنوانسیون‌های ژنو در مورد اسناد تجاری
۳۶	مبحث دوم: تعریف سند برات
۳۷	گفتار اول: شرایط شکلی در برات
۳۷	الف) شکل برات
۳۷	۱) امضا یا مهر
۳۹	۲) قید کلمه برات
۴۰	۳) ذکر تاریخ تحریر برات
۴۰	۳-۱ - فواید تاریخ صدور برات

۶۶ حقوق تجارت (برات، سفته و چک)

- ۴۲ ..... ۳-۲- توجه به ماده ۲۲۵ ق.ت و لحاظ درج تاریخ به حروف
- ۴۴ ..... ۴- تأدیه کننده برات.....
- ۴۵ ..... ۵- تعیین مبلغ برات.....
- ۴۶ ..... ۵- ۱- مبلغ برات.....
- ۴۶ ..... ۵- ۲- نوع پول قابل تأدیه در برات.....
- ۴۷ ..... ۶- تاریخ تأدیه برات.....
- ۴۸ ..... ۶- ۱- برات به رویت.....
- ۴۸ ..... ۶- ۲- برات به وعده از تاریخ صدور.....
- ۴۸ ..... ۶- ۳- برات به وعده از تاریخ رویت.....
- ۴۹ ..... ۶- ۴- برات تاریخ دار.....
- ۴۹ ..... ۷- مکان تأدیه وجه برات.....
- ۵۰ ..... ۸- قید نام شخصی که برات در وجه یا به حواله کرد او پرداخت می شود.....
- ۵۲ ..... ۹- تعدد نسخ برات.....
- ۵۳ ..... الف) برات فاقد امضا یا مهر.....
- ۵۳ ..... ب) ضمانت اجرای فقدان شرایط مواد ۲۲۳ و ۲۲۶.....
- ۵۴ ..... گفتار دوم: سفید امضا یا سفید مهر.....
- ۵۷ ..... گفتار سوم: محل برات.....
- ۵۸ ..... گفتار چهارم: برات سازشی.....
- ۶۱ ..... مبحث سوم: قبول و نکول برات.....
- ۶۱ ..... گفتار اول: قبول برات.....
- ۶۲ ..... الف) شرایط شکلی قبولی.....
- ۶۲ ..... ب) تاریخ قبولی.....
- ۶۳ ..... ج) نکول برات.....
- ۶۴ ..... گفتار دوم: اعتراض نکول (پروتست).....
- ۶۸ ..... گفتار سوم: قبولی شخص ثالث.....
- ۷۲ ..... گفتار چهارم: ضمانت کردن.....

فهرست مطالب □ ۷

۷۴	گفتار پنجم: ظهنویسی
۷۵	الف) شروط اجباری ظهنویسی
۷۶	ب) آیا در روی سند امکان ظهنویسی وجود دارد؟
۷۷	ج) شروط اختیاری ظهنویسی
۷۸	گفتار ششم: ظهنویسی به منظور وکالت
۷۸	الف) اساس وظایف و حقوق وکیل
۷۹	ب) اتاق پایاپای
۸۰	ج) اختیارات وکیل
۸۰	د) وکالت در توکیل
۸۱	و) تأثیر فوت و حجر
۸۴	گفتار هفتم: وثیقه چیست؟
۸۴	الف) ظهنویسی به عنوان وثیقه
۸۴	ب) وثائق ملکی
۸۵	گفتار هشتم: نظرات فقهی و حقوقی ظهنویسی به عنوان وثیقه
۸۵	الف) نظر مخالفین ظهنویسی وثیقه
۸۶	ب) نظر موافقین پذیرش ظهنویسی به عنوان وثیقه
۹۲	گفتار نهم: پرداخت برات توسط شخص ثالث
۹۳	مبحث چهارم: حقوق و وظایف مسئولین سند برواتی
۹۳	گفتار اول: مسئولیت برات دهنده
۹۳	الف) اعتراض ناشی از نکول
۹۴	ب) اعتراض ناشی از عدم تأدیه
۹۵	ج) جمع بندی اعتراض نکول و عدم تأدیه
۹۵	گفتار دوم: وظایف دارنده برات
۹۷	گفتار سوم: مسئولیت ظهنویس
۹۷	الف) مسئولیت ناشی از نکول
۹۷	ب) مسئولیت ناشی از عدم تأدیه

۵۸ حقوق تجارت (برات، سفته و چک)

گفتار چهارم: مسئولیت برانگیر	۹۸
گفتار پنجم: برات رجوعی	۹۹
گفتار ششم: برات کارت الکترونیکی	۱۰۱
گفتار هفتم: بررسی قوانین خارجی	۱۰۱
فصل دوم: آشنایی با سند سفته (فته طلب)	
گفتار اول: شناسایی سفته (فته طلب)	۱۰۵
الف) شرایط الزامی سفته	۱۰۶
ب) استثنائات برات که در سفته لحاظ نمی‌شود	۱۰۸
گفتار دوم: شکل سفته یا فته طلب	۱۰۸
گفتار سوم: تجاری یا غیر تجاری بودن صدور سند تجاری	۱۰۹
فصل سوم: آشنایی با سند چک	
گفتار اول: شناسایی چک	۱۱۳
الف) امضا در چک	۱۱۴
ب) چک وعده دار	۱۱۴
ج) وحدت اشتراک چک و برات و توجه به مواعد قانونی	۱۱۶
گفتار دوم: وضع اصطلاحات قانون چک	۱۱۷
گفتار سوم: نکات حیاتی و کلیدی سند چک	۱۲۶
فصل چهارم: محشای قانون تجارت در سیستم حقوقی ایران	
قانون تجارت	۱۳۳
باب چهارم: برات - فته طلب - چک	۱۳۳
فصل اول: برات	۱۳۳
مبحث اول: صورت برات	۱۳۳
مبحث دوم: در قبول و نکول	۱۳۶

فهرست مطالب □ ۹

مبحث سوم: در قبولی شخص ثالث	۱۳۹
مبحث چهارم: در وعده برات	۱۳۹
مبحث پنجم: ظیرونیسی	۱۴۱
مبحث ششم: مسئولیت	۱۴۲
مبحث هفتم: در پرداخت	۱۴۴
مبحث هشتم: تأدیه وجه برات به واسطه شخص ثالث	۱۴۸
مبحث نهم: حقوق و وظایف دارنده‌ی برات	۱۴۹
مبحث دهم: در اعتراض (پروتست)	۱۵۵
مبحث یازدهم: برات رجوعی	۱۵۷
مبحث دوازدهم: قوانین خارجی	۱۵۹
فصل دوم: در فته طلب	۱۶۰
فصل سوم: چک	۱۶۲
قانون صدور چک	۱۶۵
فصل پنجم: نمایی موجب از اسناد تجاری	۱۷۵
فهرست منابع	۱۸۷